

resipuerit, separari; quod etiam indicant illa verba: *Quia subversus est, qui hujusmodi est.* Quam expositionem videtur probare Cano, lib. 12 de Locis, c. 9, ad finem, et bene noster Cornel. a Lapide, super illum locum. Secundo, dici potest Apostolum loqui ad episcopum, ut ferat prohibitionem in illum, et ideo loqui de excommunicatione quæ fertur ab homine. Denique, licet sit sermo de excommunicatione a jure, est facilis responsio, monitionem, quæ fit per legem, æquivalere multis monitionibus, quia lex quotidie et perpetuo monet.

8. *Ad primum fundamentum ex Scriptura in n. 1. — Ad secundum fundamentum in n. 2. — Ad tertium, in n. 3. — Ad confirmationem, ibid.* — Et per hæc satisfactum est fundamentis adductis pro prima sententia, nam prima quatuor testimonia Scripturæ juxta primam assertionem intelligenda sunt. Quintum autem, de anathemate lato ad Gal. 1, non est intelligendum de propria censura, cum Paulus etiam in Angelum de Cælo illud ferat, per quamdam exaggerationem; est ergo illa quædam execratio et abominatio doctrinæ hæreticæ, et personæ illam docentis, ut ibi Hieronymus et alii exponunt. De ultimo vero testimonio, quod erat ad Tit. 4, satis dictum est. Testimonia autem Pontificum secundo loco adducta juxta primam conclusionem procedunt. Solum oportet in eis notaré, non omnia vel dicta vel facta quæ ibi referuntur, esse sub præcepto, sed quædam fuisse opera consilii ad exemplum aliorum, ut est illud Joannis Evangelistæ, et similia. Denique ad tertium, jam ostensum est hanc censuram, præsertim ab ipso jure latam, non semper fuisse in usu Ecclesiæ. Solum circa confirmationem de prohibitione recipiendi sacramenta ab hæretico, etiam necessaria, et in extrema necessitate, advertendum est, per se loquendo, non esse talem prohibitionem, sed solum quando esset grave periculum, vel aliquod signum deficiendi a fide, ut fuit in casu illo Herminigildi regis, quod punctum in sequentibus iterum attingemus; et videri possunt dicta de Sacramentis, tam in communi, disputat. 18, sect. prima, quam in particulari de Eucharistia disputat. 72, sectione quarta; et de Pœnitentia, disp. 26, sectione quarta; et de Censuris, disp. 11, sect. 1, a num. 14.

SECTIO II.

An omnes hæretici hanc censuram incurrant.

1. *Hæreticorum triplex genus.* — Ut intelligatur ratio dubitandi, et punctum difficultatis, tres modi hæreticorum distinguendi sunt; in primo sunt hæretici tantum externi, qui etiam ficti dici possunt, quia in mente verè non sunt hæretici, licet tales exterius se ostendant; et de his dixi supra disputatione 14, sectione ultima, non incurrere pœnas hæreticorum proprias, ac proinde neque istam excommunicationem, quantum est ex parte hæresis; quod addo, quia si alioquin sint fautores vel defensores hæreticorum, illo titulo incurrunt pœnas, juxta infra dicenda; et ideo de istis nihil hic repetere necesse est. In secundo ordine sunt hæretici veri in mente, qui nullo modo exterius suam hæresim manifestarunt, qui dicuntur hæretici mentales; et dici etiam solent per se occulti respectu humanæ cognitionis, quæ ad interiores actus alienæ mentis non pertingit. In tertio ordine sunt veri hæretici externi, qui et mente deliberata ac pertinaci hæresim conceperunt, et in ejus confessionem exterius prodierunt; et hi sunt in duplici differentia; quidam enim sunt publici, qui coram aliis suam hæresim manifestarunt, sub quibus comprehendimus tam vere et rigore publicos, quam omnes qui saltem coram paucis hæresim ostendunt. Et de his omnibus, certissimum est ipso facto incurrere hanc censuram, quia omnis excommunicatio ipso jure lata ita incurritur, quia ut minimum hæc est vis et efficacia legis canonicæ, neque de hoc est controversia inter Doctores. Alii sunt externi hæretici, omnino occulti, qui a Doctoribus vocantur occulti per accidens, quia per se cognosci possent ab hominibus; accidentarium autem est quod testibus careant. De omnibus ergo occultis tam per se quam per accidens potest esse dubitatio.

2. *Prima opinio in hac sectione.* — *Ejus fundamentum.* — *Confirmatur primo.* — *Confirmatur secundo.* — Prima opinio affirmat omnem hæreticum omnino occultum etiam per se, seu pure mentalem, statim hanc censuram incurrere. Tenet Glossa in c. *Cogitatio*, verb. *Patitur*, de Pœnit., d. 1, et Glossa in Clement. 1, § *Verum*, verb. *Eo ipso*, de Hæret. Nam licet non declaret loqui de pure

mentali, sed absolute de omnino occulto, tamen ex discursu, et ex verbis quæ allegat satis manifestum est in hoc sensu loqui. Et idem habet Glossa 24, quæst. 1, in principio, verb. *Qui vero*, et in simili alia Glossa, in cap. unic., § *Omnem*, de Schismatic., in 6, estque hæc communis opinio Canonistarum, ut videre licet in Felino, c. 1 de Præsumpt., n. 7, et in tract. *Quando conatus puniatur*, num. 4, ubi alios allegat; et plures, illos sequendo, Rojas, in tract. de Hæretic., 1 p., n. 240 et seq., et hanc opinionem secutus est etiam Adrian., in 4, in materia de confessione, q. 2, § *Alii probant*, et Quodlib. 8, q. 1; et plures citat Sanc., lib. 2 in Decalog., c. 8, et Farinac., de Hæresi, q. 192, § 1, a n. 4. Fundamentum est, quia censura lata propter aliquod peccatum incurritur, eo ipso quod peccatum consummatur, si lata est ipso jure; sed peccatum hæresis in mente consummatur, sicut et fides; ergo eo ipso incurritur censura propter illud ipso facto imposita. Et confirmatur maxime, nam jura imponentia hanc censuram extendunt illam ad credentes, ut patet ex c. *Excommunicamus*, 1, § *Credentes*, de Hæret.; ergo juxta rigorem talium verborum incurritur hæc censura per falsam fidem mentis; nam ille jam credit. Confirmatur secundo, quia si hujusmodi hæreticus a judice ecclesiastico interrogetur, an aliquando crediderit talem hæresim, et ipse fateatur, juste puniatur; ergo tale peccatum cadit sub ecclesiasticam jurisdictionem; ergo etiam cadit sub legem imponentem censuram ipso facto, propter tale peccatum. Et hic addi possent argumenta, quibus aliqui probant et defendunt jurisdictionem ecclesiasticam, etiam coactivam, se extendere ad actus interiores, etiam directe et per se. Sed illa omitto, quia videri possunt in l. 4 de Legib., cap. 12.

3. *Secunda opinio.* — *Suadetur.* — Secunda opinio omnino contraria esse potest, hæreticum omnino occultum, tam per se, quam per accidens, hanc censuram non incurrere. Cujus opinionis in particulari non invenio auctorem, præter aliquos, qui in generali tam decensuris quam de irregularitatibus hoc dixerunt, ut in propria materia tractatum est. Potest tamen suaderi, quia eadem est ratio de occulto per accidens et per se; sed hæresis per se occulta non est materia hujus censuræ; ergo nec per accidens occulta. Major probatur, quia ad exercendam jurisdictionem, non est sufficiens potentia cognoscendi, sed necessaria est

actualis cognitio: quomodo enim judex, de his quæ ignorat, judicabit, etiamsi illa cognoscere potuerit? Occultum autem per se et per accidens solum differunt in potestate cognoscendi, in actuali vero defectu cognitionis conveniunt; ergo conveniunt etiam in hoc, quod sunt extra jurisdictionem humanam, quando sunt extra humanam cognitionem; ac proinde, si propter unum non incurritur censura ex defectu jurisdictionis, neque propter aliud incurritur.

4. *Pro vera sententia assertio prima.* — *Fundatur.* — Nihilominus vera est sententia media, ad quam probandam dico primo: hæreticus mentalis seu per se occultus non incurrit hanc censuram. Hæc est communis opinio Theologorum, quos late retuli in dicto lib. de Legib., et in tom. 5, de Censur., disput. 4, sect. 2; et ideo nunc illos omitto. Multi etiam ex jurisperitis, præsertim modernis, hanc partem secuti sunt, quos refert et sequitur Simanc., de Institut. ecclesiast., tit. 42, num. 3 et sequentibus; et latius Sancius, in loco citato; Garcia, parte 11, cap. 10, num. 91; et Farinac., quæst. 192, n. 6. Unde Penha, in Scholio ad Rojas, 1 part., num. 240, et 2 part., num. 319, testantur hanc opinionem prævaluisse, et in praxi servandam esse. Fundamentum hujus sententiæ generale est, quod jurisdictio ecclesiastica per se et directe non extenditur ad actus mentis. Dicimus autem, *per se et directe*, quia ratione actus exterioris, quatenus interior ad illum est necessarius, vel potest in illum prodire, potest ipse interior actus indirecte, et quasi consecutione quadam, cadere sub legem ecclesiasticam, secus autem directe et per se. At vero in præsentī, ut hæc excommunicatio per hæresim mentalem incurreretur, necessarium erat jurisdictionem Ecclesiæ ad punienda delicta, *per se et directe* cadere in talem actum; ergo non potest talis actus esse materia talis pœnæ. Consequentia cum minori sunt evidentes. Major autem frequens est in jure, cap. *Sicut tui*, et cap. *Tua nos*, de Simonia, cap. *Erubescant*, 32 dist., ubi dicitur Ecclesiam non judicare de occultis, quod maxime verum habet in occultis *per se*, qualia sunt quæ in corde latent. Unde est illud 1 ad Corinth. 4: *Nolite ante tempus judicare, quoadusque veniat Dominus, qui illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit consilia cordium*; nam cum hæc soli Deo pateant, iudicio ejus sunt reservata.

5. *Declaratur per distinctionem duplicis jurisdictionis.* — Ut hoc autem melius intelliga-

tur, scire oportet duplicem esse jurisdictionem in Ecclesia. Una est in foro interno et sacramentali, et hæc circa actus mere internos versari potest, quia non ordinatur ad externam Ecclesiæ gubernationem, sed ad internum animæ bonum. Unde peculiari modo exercetur a sacerdote, ut ministro Christi, cui etiam internum animæ iudicium suo nomine exercendum ipse commisit; et ideo etiam in cogitationes internas cadit, quamvis necessarium sit ut ab ipso reo exterius manifestentur in sacramento, quia alias nullo modo posset homo de illis iudicare. Alia vero est jurisdictio Ecclesiæ in foro externo, et ad gubernationem exteriorem Ecclesiæ ordinata, et ad hanc pertinet punitio delictorum, et ideo non cadit nisi in actiones externas directe et per se, ut declaravi. Solet autem hæc jurisdictio a jurisperitis subdistingui in jurisdictionem voluntariam et involuntariam. Voluntaria dicitur, quæ non operatur in subditum contra voluntatem ejus, sed ex voluntate et consensu ejus. Et hæc etiam solet ordinari ad internum bonum animæ, et ideo etiam circa actus internos aliquando exercetur, ut in concessione indulgentiarum, et in dispensatione voti, quæ potest etiam esse de voto mentali, superiori proposito. Nam cum ista pendeant ex voluntate subditi, et pertineant ad beneficia seu commoda ejus, non est alia notitia necessaria, præter informationem ejus. Involuntaria autem jurisdictio dicitur illa, per quam subditus etiam invitus obligari potest vel cogi; et ad hanc proprie pertinet punitio, et ideo per se requirit actum exteriorem, de quo possit Ecclesiæ constare.

6. *Secunda assertio communissima.* — *Notatur pro solvenda suasionem in num. 3.* — Dico secundo: ut hæc censura incurratur, sufficit hæresis externa, quamvis per accidens occultissima sit. Ita docent omnes Theologi, et a fortiori juristæ supra allegati, et habetur in Repertor. Inquisitor., verb. *Pœna*, et videri possunt Panorm. in Procemio Decretal., n. 6, in fine, et cap. ult. de Hæret.; et ibidem Felin., et Gutier., lib. 1 Canonic. quæst., cap. 18, num. 18; Covar., in regul. *Peccatum*, 2 p., in principio, n. 7; et Simanc., dicto tit. 42, num. 10 et sequentibus, qui referunt instructionem quamdam Inquisitorum Hispalensium, instr. 1, c. 5, in quo dicitur hæreticum, quamvis omnino occultum, reconciliandum esse etiam occulte; nam si reconciliandus est, excommunicatus est. Declarant autem de omnino occulto per accidens.

Ratio autem est, quia talis actus, eo ipso quod externus et sensibilis est, cadit sub jurisdictionem Ecclesiæ; sed Ecclesia imponit hanc censuram ipso facto pro omni peccato hæresis, sub jurisdictione comprehenso, ut ex juribus supra citatis manifestum est; ergo per tale peccatum, etiamsi aliis non sit notum, hæc censura statim incurritur. Consequentia clara est. Ut autem major intelligatur, et solvatur difficultas tacta in secunda opinione, oportet advertere aliud esse loqui de potestate jurisdictionis, aliud vero de exercitio, vel usu ejus; nam ad potestatem sufficit materia, seu actus qui per se possit sub humanam cognitionem cadere; quia potestas puniendi non pendet ex actuali cognitione, et ideo extenditur ad omnem actum externum, qui per se cognosci potest. Ad exercitium autem jurisdictionis esse poterit necessaria actualis cognitio; sed in hoc subdistingueri oportet, nam usus jurisdictionis punitivæ, de qua tractamus, duplex est: unus per sententiam particularem a iudice latam, et de hoc usu verissime dicitur supponere non tantum potentiam cognoscendi, sed etiam cognitionem; alius vero usus est per sententiam generalem, et multo magis per legem inferentem pœnam per seipsam, et talis usus non requirit actuale cognitionem in iudice, vel legislatore, cujusque delicti singularis quod punit; sed satis est quod sit notum ipsi peccanti, quia pœna fertur quasi sub conditione: *Si hoc feceris*, et ideo impleta conditione de qua ipse peccanti constat, statim pœna incurritur.

7. *Ad fundamentum in num. 2.* — *Ad primam confirmationem ibid.* — *Ad secundam confirmationem.* — Atque hinc responsum est ad difficultatem secundæ opinionis. Ad fundamentum autem primæ, dicendum est, quamvis peccatum hæresis in foro Dei consummetur in mente, in foro Ecclesiæ non consummari, donec exterius manifestetur; et ita esse intelligenda jura canonica, nam in hoc foro loquuntur. Ad § autem *Credentes*, qui in prima confirmatione afferebatur, omnis variis acceptionibus illius vocis *credentes*, quas infra attingam, disp. 24, sect. 1, dicendum est, quæcumque ratione accipiantur, debere esse credentes etiam exterius, ut hanc censuram incurrant. Distinguuntur autem hi ab hæreticis, vel quia hæretici, quasi per antonomasiam, dicuntur inventores vel dogmatizatores hæresum; credentes autem dicuntur, qui illis adhærent; et hoc significatur in cap. *Excommunicamus*, 2, § unic., in ultimis

verbis, de Hæret.; vel certe quia hæretici dicuntur, qui distincte et expresse sciunt hæreses discernere, et illas credunt; credentes autem dicuntur, qui confuse credunt ea quæ alii hæretici, magistri errorum, docent, sicut fideles simplices credunt vera esse quæ Ecclesia docet. Ad secundam confirmationem, de illo qui coram Inquisitore confitetur hæresim mentalem, dicendum est, si confiteatur illam, non solum ut præteritam, sed quia tunc etiam illi adhæret, tunc merito posse puniri, quia per illam confessionem fit externus hæreticus. Si autem simpliciter confiteatur aliquando interius ita sensisse, jam vero mentem mutasse, et nunquam exterius suum errorem significasse, tunc in rigore non est dignus pœna, neque absolutione a censura indiget, quia per illam confessionem non fit exterior hæreticus, juxta ea quæ statim subjiciam.

8. *Externa expressio hæresis verbis aut factis constat.* — Ad complementum enim hujus puncti, necessarium est exponere quando interior hæresis sufficienter exterius prodatur, ut fiat materia hujus censuræ. In quo imprimis supponendum est duobus modis posse hanc externam significationem fieri, scilicet, aut verbis, aut factis. Ita docet Eymericus, in Director. Inquisitorum, quæst. 50, et ibi Penha, in Comment.; et Rojas, tract. de Hæret., a n. 276, et specialiter n. 296 et sequentibus, in 1 part. tractatus. Et prior pars de verbis per se nota est, quia verba sunt expressa signa conceptuum, sive sint voce prolata, sive scripta. Altera etiam pars de factis probatur, quia etiam interior mens per externum factum tanquam per effectum manifestatur. Et patet in confessione fidei, quæ non solum verbis, sed etiam factis, vel aliis externis signis fit, ut supra vidimus; ergo etiam externa confessio hæresis potest per facta sufficienter fieri; tunc autem hæresis fit externa, quando confessio seu professio ejus exterius fit. Imo addunt dicti auctores magis fieri hæresim externam per facta quam per verba; non quia tam expresse et formaliter facta significant, sicut verba, sed quia ostendunt animum magis obfirmatum in tali errore, seu in talis sectæ professione.

9. *Prima conditio ut hæc expressio sit sufficiens.* — Hoc ergo supposito, dicendum est duas conditiones requiri ut signum externum ad constituendam hæresim externam sufficiat. Prima conditio est, ut signum sit completum, id est satis determinatum et integrum ad exprimendam hæresim internam. Ratio est,

quia hæresis interna fit externa per sensibilem significationem; sed talis significatio non fit nisi per completum signum, per quod possit interna mens ab aliis cognosci; ergo donec tale signum exhibeatur et compleatur, non est externa hæresis commissa. Sufficiet autem quod signum sit completum vel ex se, et impositione sua, sive ex consuetudine, sive ex circumstantiis adjunctis et antecedentibus, vel consequentibus. Ita docent moderni Theologi 2, 2, q. 14, et Vasquez 1, 2, disp. 160, c. 5, n. 20, et 3 p., t. 4, tractat. de Excom., dub. 19, n. 20; Sancius, lib. 2 Decal., c. 8, a num. 7; et Castro, lib. 2 de Justa hæret. punit., c. 18; et Simanc., tit. 45, num. 7.

10. *Casus varii circa expressionem verba-lem deciduntur.* — Ut hæc conditio melius intelligatur, et ad varios casus facilius applicari possit, aliqua exempla tam in verbis quam in factis adhibere utile erit. Nam imprimis, quod ad verba attinet, si quis de hæresi cogitans ac deliberans, tandemque consentiens, unum vel aliud verbum concisum et imperfectum exterius proferat, ut verbi gratia: *Impossibile est, Non ita est*, vel quid simile, non incurrit censuram, quia ex vi talis verbi intelligi non potest de qua re loquatur. Idem si quis credens aliquid quod ipse putat esse hæresim, illud exterius proferat, quod revera in se hæreticum non est, si non declaret animum suum, nondum censuram incurrit, quia nondum exterius suam hæresim declaravit, quæ magis in animo quam in re credita consistebat. Et eadem ratione, si quis veram propositionem credat cum animo deliberato non credendi contrarium, etiamsi Ecclesia illud definiat, quamvis rem creditam exterius proferat, si animum suum non declaret, non incurrit, quia nondum est hæreticus exterior. Secus vero erit si aliquis credens interius veram hæresim, illam exterius verbis æquivocis pronuntiet; nam si illa verba in aliqua propria significatione sensum hæreticum prodant, licet in alia significatione possint habere sensum catholicum, nihilominus sufficiunt ad hæresim externam, et consequenter ad censuram. Ratio est, quia illa verba sufficiunt de se ad explicandam hæresim exterius, et verborum ambiguitas solum potest per accidens hæresim occultare; per se autem sufficienter est exterius manifestata; et ita docui tom. 5, in 3 part., disp. 4, section. 3, numer. 17; sequitur Sanc., l. 2 Decal., cap. 8, num. 26.

11. *Item alii circa expressionem per facta.* — Quod vero ad facta attinet, si quis dum in-

terius circa hæresim discurrens, et illi tandem consentiens, aliquod signum imperfectum exterius faciat, ut, verbi gratia, mensam aut femur percutiat, nondum est hæreticus exterior, nec excommunicatus, quia ex vi illius exterioris motus nemo intelligere potuit de qua re cogitaret, vel cui parti consentiret. Deinde, quod notandum est, etiamsi aliquis, ductus interiori hæresi, vel occasione illius, aliquid exterius faciat, si opus quod facit non est proprium signum hæresis, non satis erit ad hæresim externam, neque ad censuram; ut, verbi gratia, si quis credens fornicationem simplicem non esse peccatum, indeumat facilitatem sic peccandi, non fit hæreticus exterior, quia opus illud per se non procedit ab hæresi, neque illam indicat, et idem est in similibus.

ter erravit, et consulit virum doctum bona fide et animo, ut remedium quærat, non propterea incurrit, quia ille actus non est peccatum, et consequenter non potest esse materia censura. Idem dicendum est, si contingat, ut solet, aliquem in somno verbis exprimere quod in vigilia cogitavit; nam licet hoc modo exterius proferat hæresim, non incurret censuram; tum quia ille actus exterior revera non est peccatum, ex defectu libertatis; tum etiam quia illud non est signum consensus in hæresim, quia nec significat præsentem liberum consensum, quem dormiens dare non potest, nec præteritum, quia possent verba illa oriri ex sola cogitatione præterita sine libero consensu. Et ad hunc modum possunt multa in particulari inferri, et varii casus decidi, quos omittimus, quia solum materialiter differunt, et

mitata fuit illa obligatio, ut fideles tantum tenerent vitare excommunicatum in particulari et nominatim denuntiatum ac declaratum, cum quadam limitatione, quam infra attingam. De quo jure videri possunt quædixi in tom. 5, disp. 9, sect. 2. In præsentia ergo nulla est difficultas juxta antiquum jus.

2. Primum dubium, an hæretici non denuntiati sint vitandi.—Soto rejicitur.—De novo autem jure potest esse primum dubium, an ita habeat locum in hæreticis, sicut in aliis excommunicatis. Et occasionem dubitandi nobis tribuit Soto, in 4, distinctione 20, quæstione 11, art. 5, conclus. 2, et distinctione 25, quæst. 1, art. 1, post tertiam conclusionem, vers. *Hic tamen*, et art. 3, colum. 9, ubi docet, omnes hæreticos esse vitandos, in quo vi-

4. Secunda sententia vera, requiri declarationem ut hæreticus vitetur.—Diruitur primum fundamentum prioris sententiæ.—Diruitur secundum.—Contraria sententia omnino vera est, et practice certa, nimirum quantumcumque hæreticus sit notorius et publicus, non teneri fideles ad vitandum illum ex vi hujus censuræ, donec sit per sententiam nominatim declaratus ac denuntiatus. Est communis sententia, et auctores statim referam. Ad illam vero fundandam supponendum est, in exceptione quæ fit in dicta Extravagant. *Ad vitanda*, standum esse verbis illius legis, prout ex Concilio Constantiensi refertur, ubi solum excipitur notorius percussor clerici, et non prout habetur in Concilio Basiliensi, ubi generaliter excipitur omnis publicus excom-

... et ad hoc pertinet, ut si quis in somno cogitaverit aliquid contra fidem, licet illud foras profert, non tenetur illud vitare, quia non est factum libero consensu. Idem est de somno cogitatione, quia licet foras profertur, non tenetur vitari, quia non est factum libero consensu. Soto dicit, quod si quis in somno cogitaverit aliquid contra fidem, licet illud foras profert, non tenetur illud vitare, quia non est factum libero consensu. Idem est de somno cogitatione, quia licet foras profertur, non tenetur vitari, quia non est factum libero consensu.

DE VI

... et ad hoc pertinet, ut si quis in somno cogitaverit aliquid contra fidem, licet illud foras profert, non tenetur illud vitare, quia non est factum libero consensu. Idem est de somno cogitatione, quia licet foras profertur, non tenetur vitari, quia non est factum libero consensu.

... et ad hoc pertinet, ut si quis in somno cogitaverit aliquid contra fidem, licet illud foras profert, non tenetur illud vitare, quia non est factum libero consensu. Idem est de somno cogitatione, quia licet foras profertur, non tenetur vitari, quia non est factum libero consensu.

... et ad hoc pertinet, ut si quis in somno cogitaverit aliquid contra fidem, licet illud foras profert, non tenetur illud vitare, quia non est factum libero consensu. Idem est de somno cogitatione, quia licet foras profertur, non tenetur vitari, quia non est factum libero consensu.

... et ad hoc pertinet, ut si quis in somno cogitaverit aliquid contra fidem, licet illud foras profert, non tenetur illud vitare, quia non est factum libero consensu. Idem est de somno cogitatione, quia licet foras profertur, non tenetur vitari, quia non est factum libero consensu.

... et ad hoc pertinet, ut si quis in somno cogitaverit aliquid contra fidem, licet illud foras profert, non tenetur illud vitare, quia non est factum libero consensu. Idem est de somno cogitatione, quia licet foras profertur, non tenetur vitari, quia non est factum libero consensu.

... et ad hoc pertinet, ut si quis in somno cogitaverit aliquid contra fidem, licet illud foras profert, non tenetur illud vitare, quia non est factum libero consensu. Idem est de somno cogitatione, quia licet foras profertur, non tenetur vitari, quia non est factum libero consensu.